

Publiek Domein

— maakt ruimte voor ontwikkeling

Burgerparticipatie als aanjager voor opfrissen van aanpak netwerksamenwerking

Wat betekent de beweging van onderop voor het werk van regisseurs in het publieke domein?

Ardi Roelofs, programmaleider Leergang voor Regisseurs in het publieke domein

Activiteit van onderop is niet nieuw, Nederland kent immers een lange traditie van inzet van vrijwilligers. De inhoud van deze maatschappelijke bijdragen is wel aan het veranderen. De opmars van de woorden 'mantelzorg', 'maatschappelijke stage' of 'NLdoet' zijn hier eigentijdse getuigen van. De empirische realiteit is dat velen van ons onbewust waarden toevoegen aan de maatschappij. Als achteloze, altruïstische zorgzame vrijwilliger of als actief participerende maatschappelijk bewogen burger. Wat betekent deze (on)bewuste beweging van onderop voor het werk van regisseurs in het publieke domein?

Burgerparticipatie en burger ondernemen

Anders dan voorheen bewegen mensen actief in het publieke domein zonder uitnodiging van de overheid. Daarmee is de maatschappelijke organisatiewijze blijvend veranderd. Initiatieven zijn *self-propelling*, om met hoogleraar Bestuurskunde prof. Mark van Twist te spreken. En ze zijn behalve gericht op de sociale omgeving of het milieu, vaker gericht op ondernemerschap en daarmee anders dan de kollektieven uit de jaren tachtig. Snapp Car voor auto delen, buurtenergie initiatieven of het Broodfonds voor ZZP'ers zijn mooie voorbeelden van de deeleconomie. Hoogleraar publieke innovatie prof. Albert Meijer analyseert: "De netwerksamenleving is nog niet goed verwerkt in ons democratisch stelsel. De bestaande netwerken zijn losgekoppeld in zeer uiteenlopende groepen met elk hun eigen achterban." Een initiatief dat uiteenlopende groepen verbindt is bijvoorbeeld Plugdedag. Dit is een netwerk van professionals (ambtenaren, architecten, communicatieadviseurs, docenten, et cetera) die op onverwachte plekken samenwerken in Amsterdam en Den Haag. Ze doen hun werk op meegebrachte laptops, maar tijdens de lunch op een gezamenlijke werkdag is er een uur lang aandacht voor de gastheer – een voetbalvereniging, een galerie, een buurthuis – die een kwestie aandraagt waarover wordt gebrainstormd. Na vier lunchsessies komt PLUG de Dag tot een advies.

Regie en de logica van binnen

De vele autonome initiatieven zetten de bestaande structuur onder druk. Als het toch gebeurt door burgers zelf, waarom zou ik me er als ambtelijk regisseur dan mee bemoeien? Is loslaten en overlaten het antwoord? Of sluit ik aan bij wat daar buiten aan goed initiatief klaarligt, en hoe doe ik dat zo dat het past in onze beleidsvisie? In onze leergangen voor regisseurs bij de overheid stellen de deelnemers steeds vaker dit soort vragen. Regisseurs werken in hoge mate 'naar buiten' en komen niet uit met de logica en afspraken die binnen gelden. Waarom kunnen die overlast gevende parkeervakken niet nu al afgezet worden als dat volgens planning over een jaar toch gaat gebeuren? Hoelang wacht ik nog op de

Publiek Domein

— maakt ruimte voor ontwikkeling

bekostigingsgegevens van het ministerie voordat ik iets mag doen terwijl de schooldirecties nu met mij aan de slag willen met een andere aanpak voor schooluitval? Of: hoe krijg ik integrale financiering voor elkaar, waardoor niet alleen het voetbalveld beter afwatert maar het Hoogheemraadschap meteen de waterbergingsvoorziening toekomstbestendig kan maken, zoals een casus over zo'n toekomstwaardetrup uit Gouda leert (kijk op www.plandag.net voor het prijswinnende artikel van de Plandag 2017).

Een crisis wordt alleen een ramp als we er met vooroordelen op reageren (filosoof Arendt)

Iets doen of niets doen? Hoe anders doen, that's the question. Buiten de lijntjes kleuren door oplossingen te zoeken juist ook als de aanpak die groepen burgers voorstaan niet helemaal past. Zoals in de casus van een deelnemer over het op initiatief van burgers behouden van een lokaal zwembad in een buitengebied door hen aanhoudend hun rol te faciliteren. Of dat parkeervak afzetten door er op initiatief van bewoners plantenbakken te plaatsen die deze bewoners zelf onderhouden. Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan, binnendoor of buitenlangs.

Kleinschalig of grotere thema's: het vraagt uithouden dat je van alles niet zeker weet en toch durven doorgaan. In essentie gaat het niet om wat de overheid *doet* ten opzichte van burgerparticipatie en burgerinitiatieven, maar om *hoe* zij haar verantwoordelijkheid voor het publieke domein vormgeeft. Zij moet kunnen omgaan met de vermenging van eigen initiatieven en die van onderop. Hoogleraar Mark Twist noemt dit georganiseerde meervoudigheid (zie zijn heldere en downloadbare publicatie *Sedimentatie en sturing, systeem brengen in netwerken werken door meervoudig organiseren* uit 2015).

Burgerparticipatie gaat ten diepste om een attitude van tolerant zijn naar de burger én van tolerant zijn naar de eigen opvattingen over organiseren en vormgeven. Spinoza zei het al in de 17de eeuw: *juist in tijden van crisis moet je tolereren*. Je moet tolereren dat mensen anders denken en anders doen. Behalve als het gaat om wetsovertredingen, die tolereert de staat niet. Niets doen kan alleen als een bijzonder actieve bewuste attitude om iets mogelijk te maken. Luie regisseurs bestaan niet!

Persoonlijke netwerkkaarten als regie instrument

Nog even terug naar hoogleraar Albert Meijer. Hij stelt in een interview met De Volkskrant (februari 2017) dat de traditionele aanpak van verbinden met organisaties als een moskee of het buurtwerk niet meer van deze tijd is. Het kan anders en beter. Een van zijn ideeën is om met een wetenschappelijke analyse van sociale media alle persoonlijke contacten in bijvoorbeeld een wijk in kaart te brengen. Wie veel verbindingen heeft, zou aanspreekpunt voor de gemeente kunnen zijn. Wie niet veel volgers heeft maar wel in verschillende gesloten netwerken actief is, zou een goede verbinder kunnen zijn die opinies in meerdere

Publiek Domein

— maakt ruimte voor ontwikkeling

netwerken kan verspreiden. Privacy is mogelijk een probleem, maar deze aanpak gaat versplintering tegen en mobiliseert democratische processen.

Voor mijn werk bij Publiek Domein zijn dergelijke opinies en initiatieven een bron van inspiratie voor het actueel houden van onze opleidingen. De uitdaging is, ook als begeleider, om naar casuïstiek te blijven kijken met een wat dwarse bril in eigentijds montuur. En de meervoudige blik te stimuleren. Opfrissen begint elke dag met zo'n bril.

www.publiekdomein.nl september 2017